

Hitling og potting

IDEOLOGI

Frode Barkved

I Klassekampen 7. februar leser man at Liv Jørgensen, som forsikrer oss om at hun ikke har tatt i Klassekampen siden 1980, mener at noen bør vanæres for boken om Pol Pots Kambodsja. I boken er navnet hennes brukt på et kapittel om Vietnam som hun ikke har skrevet. Når denne boken trekkes frem, rammes hun av angst. Det kan jeg godt forstå. Hva er dette for et fenomen?

Jeg vil belyse kun en del av det, og da må jeg gå en liten omvei: Da Jon Hustad utløste debatt med sin famøse kronikk «Ikkje min kulturminister», tenkte jeg ikke ett sekund over at Hadia Tajiks hudfarge og muslimske bakgrunn skulle være et motiv for ham. Det gjorde imidlertid en rekke lesere, – gjerne de med venstresympatier. Man hitlet Hustad i hytt og pine ved å tolke rasistiske motiver inn i teksten hans. På den måten ble kulturministeren, uten Hustads hjelp, klistret fast til hudfarge og religion.

Dersom man hitler en motdebattant, punkteres diskusjonen. Nyansering umuliggjøres, forklaringsforsøk kveles i fødselen. Når man hitler, påfører man offeret en brun og brutal bakterie med en aggressiv smittekraft som fort og fatalt gjør den andre politisk speldalsk. Hvis den smittede forsvarer seg, gir han ny næring til anklagene. Hvis han tier, bekrefter han dem. Paradokset er at de som hitler hyppigst er de som hyppigst tar avstand fra en oss/dem-holdning på et etnisk plan, men sementerer den på et ideologisk.

I etterkant av Sverigedemokratarnas oppsiktsvekkende valgresultat for noen år tilbake, skrev en av mine svenske Facebook-venner at man «burde ha gjort med SD som med ugraset; luke dem bort fort, så de ikke fikk spredt seg». Dette ble bejaet av mange i diskusjonstråden, – som også ga honnør for en trefende metafor, – ubevisst om at nettopp denne i sin tid hyppig ble

ILLUSTRASJON: WILFRED HILDONEN

brukt av nazistene mot jødene. Slikt kan man tro seg navigere i et tolerant, politisk trygt og antirasistisk farvann, mens man i virkeligheten bruker diskriminerende metaforer om andre mennesker, og hitler holdninger man ikke liker.

Men så finnes det altså dem heller potter enn hitler.

Pål Steigans ideologiske og fysiske håndhilsning med Pol Pot for tretti år siden, har vært utgangspunkt for en rekke

pottinger av Steigan, til tross for at han i etterkant har beskrevet folkemordet i Kambodsja som «uhyrlig» og «diametralt motsatt av det vi trodde og hadde håpet på».

Det å potte eller hitle mennesker, som attpåtil har erkjent at de faktisk har tatt feil i en sak, er uttrykk for en aggressiv uredelighet. I 2013 må det være mulig, for eksempel for Steigan, å ta ansvar for en bok utgitt for tretti år siden uten å bli verbalt pisket og pottet i offentligheten. Jeg tenker, i motsetning til Jørgensen, at man heller ikke trenger å vanæres av den grunn. Man kan dessuten

lese Klassekampen med stor utbytte i 2013 selv om de på syttitallet dekorerte forsiden med Stalins ansikt.

Det finnes altså en ideologisk essensialisering på begge sider: venstrefolk hitler og høyrefolk potter. Denne verbale volden smadrer samtalen.

Den er uttrykk for individualismefiendtlighet, og det ikke bare når det gjelder disse to verbaliserte navn. Et menneske med en viss integritet vil jo heller ikke identifiseres med personligheters navn som har en mer positiv klang. Man vil jo ikke reduseres til et produkt av andre menneskers ideer. En venn av meg henter inspirasjon av Dalai Lama, en annen av Elisabeth Kübler-Ross; jeg verken lammer eller rosar dem.

Selv blir jeg stadig inspirert av Rudolf Steiners ideer. Men jeg vil ikke bli steinet.

Frode Barkved, generalsekretær, Antroposofisk Selskap
frode.barkved@gmail.com

«Denne verbale volden smadrer samtalen»

politisk vilje til å ta seg av de svakestest i samfunnet. Den forbeholdes festtalene.

Marita Synnøvd, Oslo

marita.synnøvd@gmail.com

Ja, språk er til å snakke med!

SPRÅK OG TANKE

Eric Papazian

Lørdag 26. januar hadde Jan Terje Faarlund en artikkel i Klassekampen der han spør om språk er til å snakke med. Svaret hans er at det primært er til å tenke med, og bare sekundært et kommunikasjonsmiddel. Som Faarlund påpeker, tar de fleste det som en selvfølge at språk er til å snakke (og skrive) med, for eksempel til å spørre folk om åssen det går eller fortelle siste nytt, be folk gjøre ting

og så videre – vanlige «språkhandlinger» som vi utfører hver dag. Det samme har de fleste språkforskere tatt for gitt. Jeg tror folkevettet har rett og vil argumentere for at det forholder seg stikk motsatt: Språk er primært et kommunikasjonsmiddel, og bare sekundært et redskap for tanken.

Språk kan ikke være skapt til å tenke med, for vi trenger ikke språk til å tenke med. Vi veit hva vi tenker, og trenger ikke si det. Og vi kan tenke uten språk. Blant annet kan vi tenke i bilder, og «se» for oss hendelser vi har opplevd eller ansiktet på folk som for lengst er døde, og «høre» stemmene deres. Vi kan også vurdere situasjoner, for eksempel når vi kjører bil, og forestille oss hva som vil skje om vi gjør det ene eller det andre. Det har lite eller ingenting med språk å gjøre. Språkløse vesener som dyr og små barn kan også tenke. Når jeg tar på meg støvlene, veit bikkja mi at nå blir det tur, og går til døra.

Det forhindrer ikke at vi også kan tenke med språk. Faktisk er vi nødt

til å tenke språklig for å få sagt eller skrevet noe som helst – ytringene må planlegges eller formes mentalt før vi uttaler eller skriver dem. Men vi er slett ikke nødt til å uttrykke dem – vi kan la dem bli inni huet, som når vi fører «innbilte samtaler» eller tenker hva vi burde ha sagt i en situasjon. Og vi kan som kjent snakke med oss sjøl – da kommuniserer vi ikke, men «tenker høyt» eller konsentrerer oss. Men det kan ikke være grunnen til at vi utviklet språk, bare en heldig bieffekt.

Andre veit nemlig ikke hva vi tenker. Et språk trenger vi først og fremst når vi skal uttrykke tankene våre – det veit alle som har vært i et fremmed land og prøvd å spørre om veien til flyplassen. Rett nok kan vi kommunisere uten språk – også dyr kan kommunisere, og for eksempel vise om de er sinte, redde, glade, interessert i sex, og så videre. Også vi har «kroppsspråk» ved siden av tale- og skriftspråk (og døvespråk). Men det blir svært upresist, som alle veit som har prøvd å mime et budskap. Med et språk bestående av

faste, konvensjonelle tegn (for eksempel ord) som kan kombineres til større tegn etter bestemte regler, kan vi uttrykke tankene våre presist og lære opp neste generasjon, slik at ikke hver generasjon må begynne på bar bakke.

Talespråket var trolig et av våre aller første kulturprodukter, ved siden av enkle redskaper, og satte vår historie på et nytt spor. Et nytt stort sprang tok vi da skriftspråket ble oppfunnet, for da kunne vi uttrykke tankene våre i en varig form, og samle kunnskap i for eksempel alle verdens biblioteker eller på internettet – kanskje et tredje sprang. Språk har satt oss i stand til gradvis å utvikle en kultur og gjort oss til jordas herrer. Hvor hadde vi vært uten tekster som Grunnloven, Menneskerettighetene eller Artenes opprinnelse?

Eric Papazian, pensjonist ved ILN, Universitetet i Oslo
eric.papazian@iln.uio.no

Kor er kunstnerkvinnene?

ETTERLYSNING

Solveig Aareskjold

Ifølgje Pål Veiden i Klassekampen 2. februar har eg skrive bok om «alle vitalistiske stolte kunstnerkvinnens drøm: det norrøne!» Det ante eg ikkje. I det heile saknar eg meir respons frå kvinner. Til fagkonsulent for Valkyrjesong hadde eg den framstående historikaren Bjørn Bandlien, og boka har fått flott omtale av kritikarar som Tom Egeland og Sigmund Jensen. Rett som det er, kjem det varmande e-postar frå mannlege lesarar. Men så vidt eg hugsar, har berre ein vore frå ei kvinne, ein forfattarkollega som eg hadde sendt boka til sjølv. No lurar eg på om Pål Veiden kan hjelpa meg med å koma i kontakt med denne potensielle lesarkaren av stolte og vitalistiske «kunstnerkvinner» som drøymer om det norrøne. Opplysningar kan sendast til e-postadressa mi. På førehand takk!

Solveig Aareskjold, forfatter
s.skjold@online.no

Er E lik mc²?

KUNNSKAP

Liv Ariane Augestad og Mathias Barras

På debattsidene (!) i Klassekampen, spør Hallgrim Berg sist lørdag om «Gud og Allah er einstyndande?» Svaret er: ja. Strengt tatt tilsvaret det arabiske «Allah» det norske «Guden», altså i bestemt form. Få sider inn i koranen ryddes eventuell tvil til side: Guden det fortelles om er selvsamme fyren med Adam og Eva, syndefloden, som ga Moses De ti bud, og som inngikk pakten med Israel og så vidare.

Det virker jo koselig å innhente lett tilgjengelig informasjon via dagspressen, men særlig effektivt kan det ikke være. Vi prøver dog gjerne selv, og spør derfor om en tilfeldig leser vet om Einsteins E=mc² skal tolkes dit hen at E er maken til mc²?

Liv Ariane Augestad og Mathias Barras, Oslo

Mathias.Barras@ahus.no